

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФАНЛАР  
АКАДЕМИЯСИ МИНТАҚАВИЙ БЎЛИМИ  
ХОРАЗМ МАЪМУН АКАДЕМИЯСИ**

**ХОРАЗМ МАЪМУН  
АКАДЕМИЯСИ  
АХБОРОТНОМАСИ**

Ахборотнома ОАК Раёсатининг 2016-йил 29-декабрдаги 223/4-сон қарори билан биология, қишлоқ хўжалиги, тарих, иқтисодиёт, филология ва архитектура фанлари бўйича докторлик диссертациялари асосий илмий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган

**2020-12**

**Вестник Хорезмской академии Маъмуна  
Издается с 2006 года**

**Хива-2020**

**Бош муҳаррир:**

*Абдуллаев Икрам Искандарович, б.ф.д., проф.*

**Бош муҳаррир ўринбосари:**

*Ҳасанов Шодлик Бекпўлатович, к.ф.н., к.и.х.*

**Таҳрир хайати:**

*Абдуллаев Икрам Искандарович, б.ф.д., проф.*

*Абдуллаев Баҳром Исмоилов, ф-м.ф.д.*

*Абдуллаев Равшан Бабажонович, тиб.ф.д., проф.*

*Абдуҳалимов Баҳром Абдурахимович, т.ф.д., проф.*

*Аимбетов Нагмет Каллиевич, и.ф.д., акад.*

*Бабаджанов Хушнот, ф.ф.н., проф.*

*Давлетов Санжар Ражабович, тар.ф.д.*

*Дурдиева Гавҳар Салаевна, арх.ф.д.*

*Дўсчанов Бахтиёр, тиб.ф.д., проф.*

*Ибрагимов Бахтиёр Тўлаганович, к.ф.д., акад.*

*Қодиров Шавкат Юлдашевич, қ/х.ф.н.*

*Ламерс Жон, қ/х.ф.д., проф.*

*Майкл С. Энжел, б.ф.д., проф.*

*Мирзаев Сирожиддин Зайниевич, ф-м.ф.д., проф.*

*Рахимов Рахим Атажанович, т.ф.д., проф.*

*Рўзибоев Рашид Юсупович, тиб.ф.д., проф.*

*Рўзимбоев Сапарбой, ф.ф.д., проф.*

*Рўзметов Бахтияр, и.ф.д., проф.*

*Садуллаев Азимбой, ф-м.ф.д., акад.*

*Салаев Санъатбек Комилович, и.ф.д., проф.*

*Сирожов Ойбек Очилов, с.ф.д., проф.*

*Сотинов Гойипназар, қ/х.ф.д., проф.*

*Тожибаев Комилжон Шаробитдинов, б.ф.д., академик*

*Холматов Бахтиёр Рустамович, б.ф.д.*

*Чўпонов Отаназар Отожонович, ф.ф.д., доц.*

*Шакарбоев Эркин Бердикулович, б.ф.д., проф.*

*Эрматова Жамила Исмаиловна, ф.ф.н., доц.*

*Эшчанов Рузумбой Абдуллаевич, б.ф.д., доц.*

*Ўразбоев Ғайрат Ўразалиевич, ф-м.ф.д.*

*Ўрозбоев Абдулла Дурдиевич, ф.ф.д.*

*Ҳажиева Мақсуда Султоновна, фал.ф.д.*

*Ҳасанов Шодлик Бекпўлатович, к.ф.н., к.и.х.*

Хоразм Маъмун академияси ахборотномаси: илмий журнал. -№12(69), Хоразм Маъмун академияси, 2020 й. – 319 б. – Босма нашрнинг электрон варианты - <http://mamun.uz/uz/page/56>

ISSN 2091-573 X

Муассис: Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси минтақавий бўлими – Хоразм Маъмун академияси

© Хоразм Маъмун академияси ноширлик бўлими, 2020

## МУНДАРИЖА

### БИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

<b>Jalilov J.J.</b> Indicators and causes of helminthiasis in children of Surkhandarya region .....	6
<b>Бақоев С.Б., Ёркулов Ж.М.</b> Оёқоғитма кўли ва унга ёндош худудлар баҳорги орнитофаунасига доир маълумотлар .....	8
<b>Бўриева Х.П., Мирзаева Г.С.</b> Қашқадарё вилояти агробиоценозларида тарқалган кокцинеллид (Coleoptera, Coccinellidae) турлари ва биоэкологик хусусиятлари .....	14
<b>Ғуломов Р.К.</b> Фарғона водийсида тарқалган <i>Phlomoidea nuda</i> (Regel) Adyl., R. kam. et Machmedov (Lamiaceae, Phlomoidea) тур таҳлили .....	16
<b>Жўраев М., Ғайбуллаев С., Очилов З.</b> Ўзбекистон лалмикор минтақалари учун юмшоқ буғдойнинг янги навларини яратишда илмий тадқиқот натижалари .....	19
<b>Комилова Б.О., Авезова С.М., Рахмонов Р.Р.</b> Онтогенезда лактозанинг ўзлаштирилиши ва унга таъсир этувчи омиллар .....	21
<b>Кушматов Б.С., Исаков К.Т.</b> Лалмикор майдонларда тритикале тизмаларининг қимматли хўжалик белгилари .....	24
<b>Қирйигитов Х.Б., Набиева Н.В., Тўрабоев А.Н.</b> Педосфера хилма-хиллигининг шаклланишига ўсимликлар қопламанинг таъсири .....	26
<b>Қирйигитов Х.Б., Тўрабоев А.Н.</b> Педосфера хилма-хиллигини муҳофаза қилиш, унинг унумдорлигини ошириш ва оқилона фойдаланишнинг самарали тизими .....	28
<b>Нарзуллаев С.Б., Мавлонов О.</b> Ғарбий Зарафшон тоғ тизмаси кўп йиллик ўтлари нематодалари фаунистик комплексининг шаклланиши .....	31
<b>Холдорев А.А., Маматкулов Т., Усаров З.И.</b> Пивобоп Абу-Ғофур-20 арпа навининг навдорлигини яхшилаш ва бошланғич уруғчилигини ташкил этиш .....	35
<b>Холмуродова Т.Н., Абдиназаров Х.Х., Абдуллаев И.И.</b> Ўзбекистонга интродукция қилинган юксак сув ўсимликлари .....	37
<b>Хотамов М.М., Курбанбаев И.Д., Ахмеджанов И.Г.</b> Исследование реакции сверхчувствительности в тканях инфицированных возбудителем вертициллезного вилта проростков различных сортов хлопчатника .....	40
<b>Худайберганов Н.А., Тўхтаев Б.Ё., Абдурахимов У.К., Отаев О.Ю., Отабоева Д.И.</b> Хоразм вилояти тупроқ-иклим шароитида доривор мойчечак ўсимлигини биоэкологик хусусиятлари .....	42
<b>Юлдашева М.П., Бекчонова М.Ф.</b> Хоразм вилояти Хива тумани ғўза ва беда агроценозида ҳамда сабзавот экинларида тарқалган мирид ( <i>Miridae</i> ) қандалаларининг турлар таркиби ва ўсимликлар билан озикланиши .....	46
<b>Юлдашева М.П., Бекчонова М.Ф., Ғафурова О.М.</b> Кўликуббон кўлининг экологик ҳолати ва альгофлорасининг таксономик таҳлили .....	47
<b>ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ</b>	
<b>Jumaniyazova Sh.R.</b> Xorazm viloyatida turizm salohiyatini rivojlantirishning tashkiliy mexanizmlarini takomillashtirish .....	49
<b>Raximova G.M.</b> MHXSga muvofiq asosiy vositalarni hisobga olish .....	51
<b>Rustamova S.X.</b> Korxonalarda boshqaruv qarorlarini optimallashtirishning xorij tajribasi .....	56
<b>Sultonov V.B.</b> Marketing auditi: mohiyati, tarkibiy qismlari va xususiyatlari .....	58
<b>Абдураманов Х.Х.</b> Ўзбекистон Республикасида шакланган замонавий демографик вазият ва иқтисодий хавфсизликка таҳдидлар .....	62
<b>Аминова М.С.</b> Озиқ-овқат товарларини В2В бозорида сотиш тизимини ташкил этишнинг назарий асослари .....	68
<b>Бегленов Н.Д.</b> Теоретические аспекты регионального промышленного маркетинга в условиях развития ресурсодефицитного региона .....	72
<b>Жуманиязов Ж.</b> О некоторых аспектах развития въездного туризма в Узбекистане в пост пандемический период .....	74
<b>Жўраева Н.К.</b> Уй-жой коммунал хизматлари соҳасидаги трендлар ва соҳа фаолиятини бошқариш самарадорлиги истиқболлари .....	77
<b>Игамбердиева К.Э.</b> Роль учёта и контроля строительных материалов в строительной организации железнодорожного транспорта треста «Мостострой» .....	83
<b>Матякубов У.Р.</b> Оролбўйи минтақасида туризмни стратегик ривожлантиришнинг ташкилий-иқтисодий жиҳатлари .....	85
<b>Муминова Э.А.</b> Корпоратив бошқарув асосидаги корхоналар фаолиятини бошқариш самарадорлигини баҳолаш .....	89
<b>Таджиев Т.М.</b> Минтақада саноат ишлаб чиқаришнинг баҳолаш омиллари .....	93
<b>Халикова Л.Н.</b> Амир Темурнинг иқтисодий қарашлари ва хизмат кўрсатиш борасидаги иқтисодий сиёсатининг асосий йўналишлари .....	97
<b>Халматжанова Г.Дж.</b> Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришда қўшилган қиймат яратувчи занжирларни ривожлантириш масалалари .....	100
<b>Хонкелдиева К.</b> Тўқимачилик саноатида инновацион кластерларни бошқаришнинг асосий йўналишлари .....	104

**XORAZM VILOYATIDA TURIZM SALOHİYATINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY  
MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH**

*Sh.R. Jumaniyazova, o'qituvchi, Urganch Davlat Universiteti, Urganch*

**Annotatsiya.** Mazkur maqolada Xorazm viloyati turizm salohiyatini rivojlantirishning tashkiliy mexanizmlari takomillashtirish va ushbu sohada amalga oshirilayotgan islohotlar tahlil qilingan va turizm sohasining milliy iqtisodiyotda, hududlarni rivojlantirishda va yangi ish o'rinlari yaratishdagi roli ochib berilgan.

**Kalit so'zlar:** salohiyat, tashkiliy mexanizm, innovatsiya, turizm infratuzilmasi

**Аннотация.** В статье анализируется совершенствование организационных механизмов развития туристического потенциала Хорезмской области и проводимые в этой области реформы, раскрывается роль туризма в национальной экономике, региональном развитии и создании рабочих мест.

**Ключевые слова:** потенциал, организационный механизм, инновации, туристическая инфраструктура

**Abstract.** This article analyzes the improvement of organizational mechanisms for the development of tourism potential of Khorezm region and the ongoing reforms in this area, and reveals the role of tourism in the national economy, regional development and job creation..

**Keywords:** potential, organizational mechanism, innovation, tourism infrastructure

### **Kirish**

Iqtisodiyotni modernizatsiyalash va aholi farovonligini oshirish sharoitida xizmat ko'rsatish sohasida bandlikni oshirish bugungi kunda mamlakat iqtisodiyoti oldida turgan muhim masalalardan biridir. Xususan, mulkchilikning asosiy harakatlantiruvchi kuchi deb e'tirof etilayotgan xizmat ko'rsatish sohasidagi bandlikni oshirishning istiqbolini belgilash, tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish va shu masala yuzasidan ilmiy jihatdan asoslangan taklif va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish muhim hisoblanadi.

Ana shularni hisobga olib, mamlakatimizda mustaqillikning dastlabki yillaridan boshlab, hozirgi kunga qadar zamon talablariga javob beradigan turizm infratuzilmasini tarkib toptirish va rivojlantirish borasida amalga oshirib kelinayotgan islohotlar o'zining ijobiy natijalarini bermoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezident Sh. Mirziyoyev «... Turist sayohat qilishi, ichki ishlar idoralarida sarson bo'lmashligi kerak. Agar biz turizm hisobiga ish o'rinlari ochamiz desak, turistga shart qo'yish emas, balki sharoit yaratishimiz zarur»<sup>1</sup> deb ta'kidlagan edilar.

Turizm sohasida tadbirkorlik faolligini rag'batlantirish va turizm xizmatlari bozorida raqobatni rivojlantirish bo'yicha chora-tadbirlarni hamda, turizm sohasida statistik hisobga olish tizimini takomillashtirilmogda.

Xususan, Xorazm viloyati mintaqasida turizm sohasini rivojlantirish sohadagi mavjud muammolarni hal qilishni taqozo qiladi, sohani keng taraqqiy qildirishning zamonaviy va yangi turlarini tadbiq qilishni talab qiladi. Bu esa Xorazm viloyat mintaqasida turizm sohasini rivojlantirish holati, ahvolini tahlil qilish, infratuzilma tarmoqlarining ta'siri va turizmni rivojlantirishning yo'nalishlari va istiqbollarni o'rganish bilan bog'liq.

Shuningdek, sohada me'yoriy-huquqiy jihatdan tartibga solishni takomillashtirish va xalqaro hamkorlikni rivojlantirish, O'zbekistonga sayohatlarni arzonlashtirish, yurtimizning barcha hududlarida turizmni va soha bilan bog'liq infratuzilmani rivojlantirish, turistik mahsulotlarni diversifikatsiya qilish va yangi turizm obyektlari tashkil etish bo'yicha birinchi navbatdagi chora-tadbirlar dasturi tasdiqlandi.

**Adabiyotlar tahlili.** Iqtisodiy adabiyotlarda turizm rivojlanishining turli xil jihatlari bo'yicha nazariy va uslubiy muammolari o'rganilgan. Avvalo, turizm iqtisodiyotning maxsus sohasi va inson faoliyatining o'ziga xos ko'rinishi hisoblanadi.[3] Shu sababli ham, turizm sohasida iqtisodiy taraqqiyotning umumiy qonuniyatlari o'zining mahsus qirralarida namoyon bo'ladi.

Bir guruh mualliflar ushbu tushunchaga ta'rif berishda V. Xunsiker - K. Krapflar talqinidagi turizmning umumiy nazariyasiga tayanadilar: «Insonlarning munosabatlari va ularning yashash joyidan tashqaridagi faoliyati doimiy yashash tarziga aylanmasdan va mehnat haqi olish bilan bog'liq bo'lmagan holda kun kechirishi natijasida kelib chiqadigan munosabatlar majmuasi»[4].

Bir guruh olimlar turizmni iqtisodiy hodisa sifatida turistik tur tushunchasi, ya'ni turoperator va turagentliklar faoliyati bilan bog'laydilar. Bu nuqtayi nazarga rossiyalik ba'zi mutaxassislar ham qo'shilishadi va «tashkilotlarning ayrim qismigina faqat turistlar uchun mo'ljallangan tovar va xizmatlarni ishlab chiqarishga ixtisoslashgan», deb ta'kidlaydilar. [5]

"Salohiyat" atamasi o'zining etimologik ma'nosida lotincha "potentsiya" so'zidan kelib chiqqan va "yashirin imkoniyatlar" degan ma'noni anglatadi, bu iqtisodiy amaliyotda mehnat tufayli haqiqatga aylanishi

<sup>1</sup> O'zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev raisligidagi ma'ruzasidan .- 2018 yil 22 fevral

mumkin. Iqtisodiy adabiyotlarda ushbu atama keng ma'noda imkoniyatlar, mavjud kuchlar, zaxiralar, ishlatilishi mumkin bo'lgan vositalar yoki har qanday jihatdan kuch darajasi, biror narsa uchun zarur bo'lgan vositalar to'plami sifatida talqin etiladi. A.N. Azriliyan tahrir qilgan "Katta iqtisodiy lug'at" [6] bu atama har qanday sohadagi mavjud vositalar, imkoniyatlar yig'indisi sifatida tushuniladi.

Charles R. Goldener va J.R. Brent Ritchie : "Turizm - bu murakkab hodisa, uni qisqacha ta'riflash juda qiyin. Turizmning har qanday "modeli" turistik tizim tarkibini yoki tarkibiy qismlarini, shuningdek, uning ichida sodir bo'lgan asosiy jarayonlar va natijalarni "qamrab olishi" kerak". [7] deb ta'rif bergan. Ushbu jarayonlar va natijalar turizmning mohiyatini, sayyohlik tajribasini va turizmni amalga oshirishga yordam beradigan vositalarni o'z ichiga oladi.

Shuningdek, Baltabayev M.R., Tuxliyev I.S., Safarov B.Sh. va S.A Abduhamidovlar quyidagi fikrlarni keltirib o'tganlar: Dunyoda turizm xizmatlar bozori samaradorligini oshirish bo'yicha qator, jumladan, quyidagi ustuvor yo'nalishlarda tadqiqotlar olib borilmoqda:

- turizm bozorining tashkiliy-iqtisodiy omillarini innovatsion rivojlanish asosida yanada aniqlashtirish;
- turizm xizmatlari eksportini uning yangi istiqbolli turlari (agrar va vino turizmi, ekoturizm, malakaviy – ish turizmi va boshqalar) asosida rivojlantirish;
- turizm sohasining subyektlari faoliyatini bozor sharoitida boshqarish mexanizmini muvofiqlashtirish;
- turizm xizmatlar bozorini innovatsion texnologiyalar asosida takomillashtirish [1].

**Tahlil va natijalar.** Xorazm viloyatida turizm sohasini yanada rivojlantirish, viloyatimizga xorijiy va mahalliy sayyohlarni yanada ko'proq jalb qilish, turizm sohasida ko'rsatilayotgan xizmatlar sifati va ko'lamini yanada oshirish bo'yicha bir qator ishlar amalga oshirilmoqda. Buning natijasida viloyatimizga xorijiy sayyohlarning oqimi yildan yilga o'sib bormoqda.

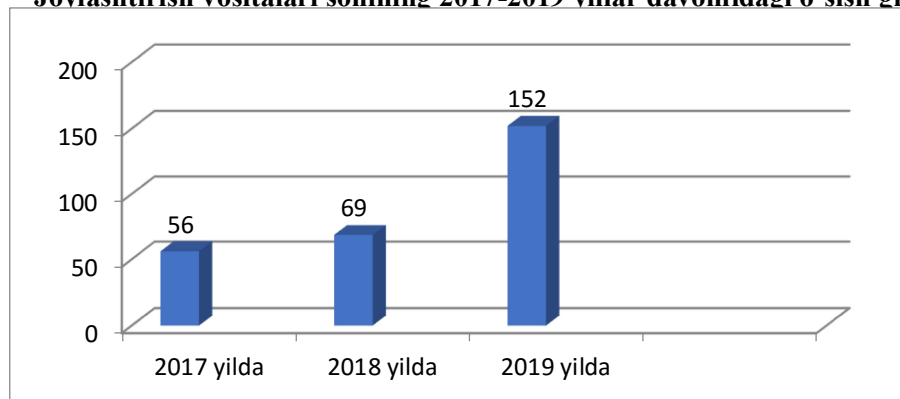
Xorazm viloyatiga 2019 yil jami **2 622 776 nafar sayyohlar**, shundan 154 ta xorijiy davlatlardan **420 828 nafar** o'rtacha hisobda **xorijiy** sayyohlar tashrif buyurgan bo'lib, o'tgan yilning mos davriga nisbatan 3,4 barobarga o'sgan.

Xorazm viloyatida turizm sohasini yanada rivojlantirish maqsadida 2019 yil davomida mahalliy va xorijiy tashabbuskorlar tomonidan umumiy qiymati **244,7 mlrd. so'm** (o'z mablag'lari 158,2 mlrd. so'm, bank krediti 50,5 mlrd.so'm, xorijiy investitsiya 2,3 mln. doll, mahalliy byudjet 1,2 mlrd so'm, respublika byudjeti 12,1 mlrd so'm, respublika *jamg'armalaridan 0,8 mlrd so'm*) miqdoridagi jami **399 ta** loyihalar amalga oshirilib, natijada **1804 nafar** yangi ish o'rinlari yaratildi, Jumladan,

- **87 ta** joylashtirish vositalari (*jami 874 xona, 2034 o'rinli*), shundan; **28 ta** mehmonxona (*683 xona, 1496 o'rinli*), **59 ta** oilaviy mehmon uylari (*191 xona, 538 o'rinli*);
  - **97 ta** turistik sinfga mansub transport vositalari (*18 ta avtobus, 75 ta mikroavtobus va 4 ta elektromobil*) sotib olish;
  - **8 ta** sayohlar uchun milliy taomlar shaxobchalari tashkil qilish;
  - **4 ta** tibbiyot va fitnes klub sog'lomlashtirish markazini tashkil etish;
  - **4 ta** ekoturizm sohasini rivojlantirish bo'yicha;
  - **13 ta** hunarmandchilik markazi tashkil etish loyihalari amalga oshirildi;<sup>2</sup>
- Ma'lumki, turizm sohasida uning jadal rivojlanishi, bir maromda taraqqiy qilishi turistik faoliyatning amalga oshirilishi mehmonxona xo'jaligi faoliyati bilan belgilanadi.

### 1-diagramma

**Joylashtirish vositalari sonining 2017-2019 yillar davomidagi o'sish grafiqi.**<sup>3</sup>



Xususan, Xorazm viloyatida 2019 yil davomida jami **87 ta** joylashtirish vositalari (*874 xona, 2034 o'rin*) ishga tushirildi:

<sup>2</sup> Xorazm viloyati turizmni rivojlantirish Departamentining Xorazm viloyatida turizm sohasida 2019 yilning yanvar-dekabr oylari davomida amalga oshirilgan ishlar va 2020-2021 yillarda bajarilishi lozim bo'lgan dolzarb vazifalar to'g'risida taxliliy ma'lumotidan

<sup>3</sup> Xorazm viloyati turizmni rivojlantirish Departamentining Xorazm viloyatida turizm sohasida 2019 yilning yanvar-dekabr oylari davomida amalga oshirilgan ishlar va 2020-2021 yillarda bajarilishi lozim bo'lgan dolzarb vazifalar to'g'risida taxliliy ma'lumotidan.

- 28 ta mehmonxona (683 xona, 1496 o'rin)
- 59 ta oilaviy mehmonxona (191 xona, 538 o'rin)

Turizm sohasida mehmonxona tarmog'ini rivojlantirish bo'yicha ayrim muammolar mavjud bo'lib ular:

- Malakali kadrlarning yetishmasligi.
- Sohani barqaror moliyalashtirishning yetishmasligi.
- Mavjud mehmonxonalarni rekonstruktsiya qilish samaradorligining pastligi.
- Zamonaviy axborot texnologiyalaridan yetarli darajada foydalanmaslik;
- Viloyatda turizm xizmatlari sifatining jahon andozalariga javob bermasligi.

- Qo'shimcha xizmatlar (transport, bank, sanitariya-epidemiologik va sug'urta xizmatlari) rivojlanish darajasi pastligini ko'rsatish mumkin.

Mehmonxona biznesi O'zbekiston iqtisodiyotining yangi sohasidir, shuning uchun malakali ishchilarning zaxiralari yo'q, ularni tayyorlash va o'qitish uchun ixtisoslashtirilgan o'quv muassasalari tarmog'ini yaratish va unga o'z navbatida mablag' sarflash zarur.

Shuningdek, bugungi kunda mehmonxona xo'jaligi xizmatidan foydalanish uchun raqamli iqtisodiyot allaqachon xizmat qilmoqda. Fikrimizcha, bu xizmat turlarini kengaytirish bo'yicha har bir mehmonxona raqamli marketing strategiyasini ishlab chiqishi zarur. Mehmonxonada yaxshi raqamli marketing strategiyasidan foydalanish orqali mehmonxona o'zining sodiq mijozlar bazasini yaratishi mumkin. Hozirgi kunda zamonaviy mehmonxonalar Facebook, Instagram, Youtube kabi ijtimoiy media platformalarida bo'lishi yangilik emas. Ammo, bundan maksimal darajada foydalanish mehmonxonaning raqamli marketing strategiyasida zarur bo'lgan narsadir va bugungi kunda odamlar sayohat yo'nalishlarini o'rganish va mehmonxonalarni bron qilish uchun an'anaviy kanallarga qaraganda raqamli kanallardan ko'proq foydalanmoqdalar.

Fikrimizcha, mehmonxona sanoati uchun yaxshi raqamli marketing strategiyasi quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:

- mehmonxona veb-saytlari marketingi;
- mehmonxonalarning ijtimoiy media marketingi;
- mehmonxona elektron pochta marketingi;
- mehmonxonalarning raqamli brendi

Budjetga valyuta tushishi hisobiga turizm iqtisodiyotining boshqa tarmoqlari rivojiga ham ta'sir ko'rsatadi, mintaqalar infratuzilmasi, yangi ish joylari yaratish, o'zbek xalqining tarixiy va madaniy merosini tiklash imkonini beradi O'zbekistonning xalqaro maydondagi nufuzi ortishiga turizmning hissasi katta bo'lishi kerak. Buning uchun mamlakatimizda imkoniyatlar bor, xususan Xorazm viloyatida yangi sifatli turistik ob'ektlarni ko'paytirish va shu yo'l bilan mamlakat iqtisodiyotini yuksaltirish bir qator chora-tadbirlarni amalga oshirishni talab etadi. Bu borada:

- turizm tizimida marketing tadqiqotlarini tashkil etish;
- turistik ekskursiya xizmati ko'rsatish turi va sifatini rivojlantirish;
- tarixiy obida va yodgorliklarni reklama qilish;
- yangi turistik makonlarni izlab topish va tashkil etish;
- qo'shimcha xizmatlar turlarini ko'paytirish va yaxshilash;
- turizm bilan bog'liq barcha tarmoqlar: maishiy xizmat, aloqa, transport va hakazolar ishini takomillashtirish;

- hodimlarni tizimli ravishda turizm sohasi rivojlangan mamlakatlarda malakasini oshirish zarur.

#### FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Baltabayev M.R., Tuxliyev I.S., Safarov B.Sh., Abduhamidov S.A. «Turizm: nazariya va amaliyot». Darslik, Toshkent, 2018
2. Tuxliyev I.S., Hayitboyev R., Ibodullayev N.E., Amriddinova R.S.. Turizm asoslari. O'quv qo'llanma. – Samarqand: SamISI, 2010. - 17 b.
3. Xorazm viloyati turizmni rivojlantirish Departamentining “Xorazm viloyatida turizm sohasida 2019 yilning yanvar-dekabr oylari davomida amalga oshirilgan ishlar va 2020-2021 yillarda bajarilishi lozim bo'lgan dolzarb vazifalar to'g'risida taxliliy ma'lumoti”.
4. Лукачева Л.И., Кварталнов В.А., Исаев В.А. и др. Менеджмент туризма. Основы менеджмента. Учебник. –М.: Финансы и статистика, 2006, 352 с
5. Жукова М.А. Менеджмент в туристическом бизнесе. Учебное пособие. 2-е изд., стер. –М.: КНОРУС, 2006, 193 с.
6. Азрилиян А.Н. Большой экономический словарь. М.: Институт новой экономики, 1998. – 864 с.
7. Charles A. Goeldner, J.R. Brent Ritchie. *Tourism Principles, Practices, Philosophies*, New Jersey, John Wiley & Sons, 2012.

UO'K 657.1

#### MHXSGA MUVOFIQ ASOSIY VOSITALARNI HISOBGA OLISH Raximova G.M., o'qituvchi, Termiz Davlat Universiteti, Termiz

**Аннотация.** Maqolada MHXS da asosiy vositalarni hisobga olishda qo'llashning amaliy jihatlari ko'rib chiqiladi: umumiy qoidalar, ishlatiladigan modellar va yondashuvlar, shuningdek, korxonalarining moliyaviy hisobotiga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan xarajatlarni hisobga olishning turli aktivlari va